# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
# ANTONIO LA PERGOLA
## 19 päivänä syyskuuta 1996 *

1. Raad van State van België on esittänyt 7.2.1995 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko 15.4.1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, ettei sitä voida soveltaa sellaisten tuotteiden vientiin, joihin sovelletaan uutta valuutan tasausmaksua ja jotka on tuotu maahan alle kuusi kuukautta ennen vientiä?

2) Onko 15.4.1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, ettei sitä voida myöskään soveltaa sellaiseen vientiin, jonka osalta on maksettava valuutan tasausmaksua silloin kun tätä vientiä on edeltänyt alle kuusi kuukautta aikaisemmin tuonti, jossa valuutan tasausmaksu on myönnetty toiselle kuin sille, joka vei tuotteet maasta?"

2. Pääasian tosiseikat voidaan esittää lyhyesti seuraavalla tavalla. ANDRE en Co. -niminen yhtiö (jäljempänä ANDRE), jolla on kotipaikka Belgiassa, teki ranskalaisten ja alankomaalaisten yhtiöiden kanssa kahdeksan sopimusta siitä, että ANDRE myisi niille tietyn määrän viljaa. Sopimusten mukaan myyjä vastaisi mahdollisesti maksettavista valuutan tasausmaksuista. Hankkiakseen ostajille toimitettavan tavaran ANDRE teki samaan aikaan Belgiassa toimivien yhtiöiden kanssa erilaisia ostosopimuksia ostaakseen puolestaan tarvittavat viljamäärät. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan Belgiassa toimivat yhtiöt toivat nämä tavarat Belgiaan. Asiassa on siis pääasiallisesti kyse siitä, että ANDRE teki toisen toimijan aikaisemmin Belgiaan tuomia tavaroita koskevan vientisopimuksen.

Näiden liiketoimien tekemisen jälkeen, mutta ennen niiden toteuttamista Belgian frangi devalvoitiin. Tämän seurauksena tiettyjen maataloustuotteiden Belgiaan tuonnin yhteydessä myönnettiin 8,6 prosentin suuruinen valuutan tasausmaksu ja samansuuruinen valuutan tasausmaksu perittiin Belgiasta tapahtuvan viennin yhteydessä.

Asetuksen N:o 926/80 [1] perusteella ANDRE teki Centrale Dienst voor Contigenten en

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Vapautuksesta valuutan tasausmaksuista tietyissä tapauksissa 15 päivänä huhtikuuta 1980 annettu komission asetus (ETY) N:o 926/80 (EYVL L 99, s. 15).

Vergunnigenille (kiintiöiden ja lisenssien keskusvirasto, jäljempänä CDCV) hakemuksen, jossa se pyysi vapauttamaan sen Alankomaihin ja Ranskaan suuntautuvan viennin valuutan tasausmaksusta. Tässä asetuksessa säädetään siitä, että kyseinen jäsenvaltio voi vapauttaa "valuutan tasausmaksusta tuonnin tai tapauksesta riippuen viennin, joka tapahtuu ennen näiden maksujen korottamista tai käyttöönottoa tehdyistä sopimuksista". [2] CDCV kuitenkin hylkäsi hakemuksen. Toimivaltaisen viranomaisen mukaan hylkääminen perustui edellä mainitun asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, jonka mukaan vapautusta ei voida myöntää "jos todetaan, että tuote, johon uutta valuutan tasausmaksua sovelletaan, tapauksesta riippuen joko viedään uudelleen maasta tai tuodaan uudelleen maahan kuuden kuukauden kuluessa tuotteen tuonnista tai viennistä". CDCV:n mukaan tämä edellytys ei täyttynyt tässä asiassa, koska siitä huolimatta, että ANDREn maasta viemät tavarat oli tuonut maahan toinen taloudellinen toimija, tämä oli kuitenkin tapahtunut ennen kuin edellä mainittu kuuden kuukauden määräaika alkoi kulua.

ANDRE saattoi asian Raad van Staten käsiteltäväksi ja väitti, ettei sen tekemän vapautusta koskevan hakemuksen hylkääminen ollut lainmukainen. Kansallinen tuomioistuin esitti tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimelle edellä mainitut ennakkoratkaisukysymykset.

3. Nämä kaksi ennakkoratkaisukysymystä koskevat saman ongelman kahta eri puolta, ja sen vuoksi niitä voidaan tarkastella yhdessä. Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään ottamaan kantaa siihen, sovelletaanko asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä kieltoa myöntää vapautus myös silloin kun eri taloudelliset toimijat vastaavat kuuden kuukauden kuluessa tuonnista ja sitä seuraavasta viennistä.

Komissio ja Belgian hallitus esittävät, että tähän pitäisi vastata myöntävästi lähinnä sen vuoksi, että asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa viitataan tilanteeseen, jossa *tuote* "joko viedään uudelleen maasta tai tuodaan uudelleen maahan kuuden kuukauden kuluessa tuotteen tuonnista tai viennistä". Näiden mukaan on siis kyse tilanteesta, joka toteutuu silloin kun sama tuote ylittää rajat kaksi kertaa ja jonka lainsäätäjä on katsonut objektiivisesti tarkastellen huomioon ottamisen arvoiseksi, eli merkitystä ei ole sillä, onko tuotteen tuonut uudelleen maahan tai vienyt uudelleen maasta sama henkilö vai ei. Komission ja Belgian hallituksen mielestä tällainen näkemys on täysin perusteltua. Näin tuonnin yhteydessä myönnetystä valuutan tasausmaksusta aiheutuva etu ja saman tuotteen vientiin liittyvä samansuuruisen valuutan tasausmaksun suorittamisvelvollisuus kompensoituisivat. Nyt tarkasteltavana olevalla säännöksellä pyritään komission ja Belgian hallituksen mukaan juuri tämän tasapainon säilyttämiseen.

4. En voi yhtyä komission ja Belgian hallitukseen näkemykseen. Ensinnäkin on todettava, että näiden toimittamissa asiakirjoissa ei esitetä mitään olennaista nyt käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi. Vaikka myönnettäisiinkin siitä huolimatta, että asia on

2 — Ks. asetuksen ensimmäinen perustelukappale. Tässä ja jäljempänä tuomiossa esitetyt lainaukset asetuksesta suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa virallisen suomennoksen puuttuessa.

kaikkea muuta kuin selvä, [3] että asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa kielletään vapautuksen myöntäminen silloin kun vietävä tuote on tuotu samaan valtioon alle kuusi kuukautta aikaisemmin, on kuitenkin ratkaistava kysymys siitä, onko sillä merkitystä, että tuotteet on tuonut aikaisemmin maahan eri toimija kuin joka vie ne maasta. Tämä on mielestäni tämän riita-asian keskeinen kysymys. Säädöksessä ei oteta tähän kantaa suuntaan tai toiseen. Ratkaisua on toisin sanoen etsittävä säädöksen tarkoituksen perusteella eli asetuksella N:o 926/80 käyttöön otetun järjestelmän perustana olleen ajattelun perusteella.

Asetuksella on tarkoitus estää sellaiset tilanteet, joissa viejälle aiheutuu haittaa siitä, että se joutuu maksamaan valuutan tasausmaksun, joka on otettu käyttöön vasta sen jälkeen kun se on tehnyt sopimuksen. Tämän vuoksi asetuksessa on säädetty kyseisen jäsenvaltion mahdollisuudesta vapauttaa tämä taloudellinen toimija uuden valuutan tasausmaksun soveltamisesta. Tämä on ilmaistu selvästi jo asetuksen neljännessä perustelukappaleessa seuraavasti: "tämän vapautuksen keskeisenä perusteena on niiden *haittojen* välttäminen, jotka väistämättä seuraavat erityiseen valuuttatoimenpiteeseen liittyvistä uusien valuutan tasausmaksujen käyttöön ottamisesta tai näiden maksujen korottamisesta silloin kun kyseinen valuuttatoimenpide vaikuttaa ennen sitä tehtyjen sopimusten perusteella tapahtuneeseen tuontiin tai vientiin." [4] Tämän vuoksi tässä asetuksessa säädettyä vapautusta voidaan pitää niin sanottuna kohtuullistamislausekkeena. [5] Se, että kyseisen asetuksen tavoite on juuri tämä, käy myöhemmin ilmi 8 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan vapautus "voidaan myöntää ainoastaan silloin kun hakija tai sopimuspuoli, jonka lukuun tämä toimii, on velvollinen maksamaan uutena valuutan tasausmaksuna *lisämaksun*, jota tämä ei olisi voinut välttää, vaikka tämä olisi noudattanut tarpeellista ja tavanomaista huolellisuutta". Asetuksen 8 artiklan 3 kohdassa ilmaistaan samansuuntainen ajatus seuraavaa ilmaisua käyttäen: "Jos valuuttamarkkinoiden kehitys johtaa siihen, että — — se, jota asia koskee, saa *etua*, kyseinen etu vähennetään *lisämaksusta*". Tämä vahvistaa mielestäni sen, että vapautus on oikeutettu juuri sellaisissa tapauksissa, joissa on haluttu estää tilanne, jossa taloudellinen toimija joutuu valuuttatoimenpiteen toteuttamisen vuoksi maksamaan sellaisen lisämaksun, jota ei voitu ennakoida sopimuksen tekemisajankohtana.

Tämä on asetuksen tavoite. On selvää, että yhteisön lainsäätäjä on halunnut evätä vapautuksen, "jos todetaan, että tuote, johon uutta valuutan tasausmaksua sovelletaan, tapauksesta riippuen joko viedään uudelleen maasta tai tuodaan uudelleen maahan kuuden kuukauden kuluessa tuotteen tuonnista tai vien-

3 — Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ei sanota, että vapautus on evättävä, jos maasta viety tuote *on* aikanaan *tuotu* maahan alle kuusi kuukautta aikaisemmin; säädöksessä sitä vastoin säädetään sellaisista tapauksista, joissa maasta viety tuote *"tuodaan — — uudelleen"* tämän määräajan kuluessa. Näyttäisi toisin sanoen siltä, että tässä säännöksessä viitattaisiin tulevaan tilanteeseen ennemminkin kuin jo tapahtuneeseen tilanteeseen; jos tarkastellaan viejän tilannetta, jolla nimenomaan on merkitystä tässä tapauksessa, vapautuksen epäämisen edellytyksenä on se, että kyseinen tavara tuodaan myöhemmin uudelleen maahan; samoin tuoja ei voi saada vapautusta, jos tuote myöhemmin viedään uudelleen maasta. Tätä tulkintaa tukee luultavasti 11 artiklan 3 kohdan j alakohta, jossa säädetään, että se, jota asia koskee, voi vapauttamista koskevassa hakemuksessaan ilmoittaa, jos viedyt tuotteet *on tarkoitus tuoda uudelleen maahan*. Tämä näyttää vahvistavan sen, että vapautuksen myöntämisen estää tuleva tapahtuma (*on tarkoitus tuoda maahan uudelleen*) ennemminkin kuin jo tapahtunut seikka (tällöin säädöksessä olisi sanottu: *on aikaisemmin tuotu maahan*).

4 — Ks. asetuksen neljäs perustelukappale.

5 — Ks. asetuksen kolmas perustelukappale.

nistä". Tässä tapauksessa taloudelliselle toimijalle ei ole aiheutunut minkäänlaista haittaa ja saman toimijan vienti uudelleen maasta tai tuonti uudelleen maahan kompensoi epäämiseen liittyviä haittoja. On siis selvää, että tämä kompensointivaikutus koskee vain sellaisia tapauksia, joissa sama toimija toimii markkinoilla ensin tuojana ja sen jälkeen viejänä. Jos tuotteen kyseiseen valtioon suuntautuvan tuonnin yhteydessä maksetaan valuutan tasausmaksua, ainoastaan tuoja saa tämän edun osakseen. Toinen toimija eli viejänä toimiva toimija saa puolestaan osakseen ainoastaan negatiiviset seuraukset, eli tämä joutuu maksamaan valuutan tasausmaksun viedessään tavaran maasta. Minusta ei todellakaan vaikuta siltä, toisin kuin komissio väittää, että voitaisiin puhua sellaisen edun, jonka toinen saa, ja sellaisen haitan, joka aiheutuu jollekulle toiselle, kompensoinnista. Ottaen huomioon valuutan tasausmaksujärjestelmän, siten kuin siitä säädetään asetuksessa, saatua etua ja vastaavasti aiheutunutta haittaa on tarkasteltava ainoastaan suhteessa yhteen ja samaan toimijaan, eli kulloinkin kyseessä olevaan taloudelliseen toimijaan.

Katson tämän vuoksi, että asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että vapautus voidaan evätä ainoastaan jos sama toimija sekä vie tavarat uudelleen maasta tai tuo tuotteet uudelleen maahan. Jos tästä ei ole kyse, tarkastellun säädöksen selvä tarkoitus eli edellä jo todettu *kyseisen* taloudellisen toimijan tilanteen suojaaminen menettäisi merkityksensä. Komission mukaan se, jota asia koskee, menettäisi vapautusedun vain sen vuoksi, että vahinko, joka tälle on aiheutunut valuuttatoimenpiteestä, tasoittuisi sillä edulla, jonka toinen toimija on saanut saman toimenpiteen perusteella.

5. Komissio katsoo kuitenkin, että edellä esitetty ratkaisu johtaisi helposti väärinkäytöksiin. Sen mukaan taloudellinen toimija saa valuutan tasausmaksuna tietyn rahasumman; välittömästi tämän jälkeen tuotteen voi viedä maasta toinen toimija, jonka ei tarvitse maksaa asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti valuutan tasausmaksua viennin yhteydessä. Viejä ja tuoja voivat tehdä keskenään salaisen sopimuksen sellaisen saadun edun jakamiseksi, joka syntyy toisaalta, kun tavaroiden maahan tuonnin yhteydessä myönnetään valuutan tasausmaksu, ja toisaalta samansuuruisesta valuutan tasausmaksusta vapauttamisen yhteydessä tavaroiden maasta viennin yhteydessä. En ole kuitenkaan vakuuttunut tästä ajattelutavasta. En kiellä sitä, että järjestelmässä on mahdollisuus väärinkäytöksiin. Olen kuitenkin sitä mieltä, että juuri tämän vuoksi lainsäätäjä on kumonnut tämän järjestelmän asetuksella N:o 1084/84 [6] korvaamatta sitä kuitenkaan vastaavalla järjestelmällä. Kyseisen asian tosiseikkojen tapahtumisajankohtana asetus N:o 926/80 oli kuitenkin edelleen voimassa ja mahdollisten väärinkäytösten pelko ei voi johtaa siihen, että tuomioistuin muuttaa säännöksiä. Sovellettava säännös ei jätä

6 — Asetuksen (ETY) N:o 926/80 kumoamisesta 18 päivänä huhtikuuta 1984 annettu komission asetus (ETY) N:o 1084/84 (EYVL L 106, s. 26).

minkäänlaisia epäilyjä: vapautus voidaan myöntää vain jos uuden valuutan tasausmaksun maksaminen asettaa vapautuksen pyytäjälle lisämaksun. Säännöksessä viitataan sen, jota asia koskee, mahdollisesti kärsimään haittaan. Kuten jo edellä totesin, ei ole mahdollista poiketa tulkinnan avulla tarkasteltavana olevan säännöksen soveltamisesta. Toimivaltaisen kansallisen viranomaisen ja luonnollisesti riita-asiassa myös kansallisen tuomioistuimen on mahdollisesti evättävä vapautus, jos käy ilmi, että yhteisön oikeuden vastaisesti tuoja ja viejä ovat komission mainitsemalla tavalla tehneet salaisen sopimuksen. Se, että säännöksen mahdollistamaa etua ei mahdollisten väärinkäytösten pelossa annettaisi sellaiselle toimijalle, joka ei ole tehnyt tällaisia sopimuksia, olisi minusta liian pitkälle menevä toimenpide ja etenkin asetuksen kirjaimen ja hengen vastaista.

## Ratkaisuehdotus

6. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Raad van Staten esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

"Vapautuksesta valuutan tasausmaksuista tietyissä tapauksissa 15 päivänä huhtikuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että siinä kielletään myöntämästä tässä asetuksessa tarkoitettua vapautusta valuutan tasausmaksusta viennin yhteydessä ainoastaan silloin kun alle kuusi kuukautta aikaisemmin ennen tavaroiden maastavientiä sama taloudellinen toimija on tuonut tavarat tähän samaan valtioon."